

DEFILEUL DUNARII

Al doilea fluviu al Europei ca dimensiuni, după Volga, Dunarea își are izvoarele pe teritoriul Germaniei, în Munții Padurea Neagra. În drumul său spre varsare, Dunarea străbate Europa de la vest la est pe o lungime de 2860 km, adunându-și apele de pe o suprafață de 805.300 km pătrați.

Dunarea se formează la Donaueschingen (678 m), din unirea a doi afluenți de dimensiuni reduse – Brege și Brigach – ce-și au izvoarele sub Varful Kandel (1241 m). Bazinul Dunării ocupă 8% din suprafața Europei, extinzându-se pe teritoriul a opt țări – Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Iugoslavia, România, Bulgaria și Ucraina. Fluviul s-a format la sfârșitul Pliocenului și începutul Cuaternarului, prin drenarea unor lacuri de mari dimensiuni, din bazinele Vienei, Panonic și Pontic – resturi ale Marii Sarmatice, existente înainte de ridicarea munților Alpi, Carpați, Dinarici și Balcani. Acolo unde Dunarea a străpuns aceste bariere montane au fost puse în evidență vestitele porți sau defilee, dintre care se remarcă Devin și Portile de Fier, care au separat cursul Dunării în trei sectoare: superior (alpin), mijlociu (panonic) și inferior (pontic), acesta din urmă identificându-se cu sectorul românesc.

Dunarea străbate regiuni variate sub aspect morfogenetic, munți vechi hercinici (Padurea Neagra), munți tineri, ce aparțin lanțului alpin – carpato – balcanic, podisuri și câmpii, caracterizate de climate diferite, de la cel temperat, cu influențe oceanice, baltice și submediteraneene, la cel temperat continental. Se presupune că Defileul “Portile de Fier” provine dintr-o veche strâmtoare marină, care făcea legătura între Lacul Panonic, din Vest, și Lacul Pontic, ce ocupă actualul spațiu al Campiei Române. Cu timpul, apele fluviului au săpat în sisturile cristaline, granite și calcare cel mai spectaculos defileu european. Conform unei alte ipoteze, defileul s-ar fi format prin captarea de către un rau, ce curgea spre Lacul Pontic, a unei Dunări vechi, ce curgea spre Lacul Panonic.

Legenda stăncii Babacai

Relieful Defileului “Portile de Fier” este rezultatul modelării fluviului și a altor agenți de modelare sub influența directă a structurii geologice și a rocilor. Pe stânga fluviului, ce corespunde sectorului românesc al defileului, se succed dinspre amonte spre aval Munții Almajului, Munții Mehedinți și Podisul Mehedinți, iar pe dreapta, în sectorul sârbesc, se succed Dobrianske Planica, la vest, și Miroc Planina, la est.

Defileul “Portile de Fier” este caracterizat de o alternanta a sectoarelor de bazine depresionare cu sectoare înguste, diferențiate morfologic și structural. Formele de relief din sectorul de defileu prezintă o bogăție și varietate iesite din comun.

Relieful carstic evidențiază forme de suprafață variate: chei, doline, uvale, lapiezuri, larg răspândite, îndeosebi în platourile carstice Ciucarul Mare, Ciucarul Mic și Sfânta Elena, precum și în văile afluențe Dunării – Berzasca, Mudavita Seacă ș.a. Carstul de adâncime este prezent prin numeroase peșteri și avene, dintre care se detașează peșterile Gaura cu Musca, Valea Polevii, Gaura Chindiei II etc.

Plecând din Moldova Veche, din apele Dunării răsărit câteva insule, ce constituie resturi din vechiul ostrov omonim, care, în urma construirii hidrocentralei “Portile de Fier” și a lacului de acumulare, a fost în mare măsură inundat. Aici Dunărea are cea mai mare lățime din defileu, de peste 5 km. Imediat ce depășim localitatea Coronini (Pescari), cele două maluri ale fluviului se apropie foarte mult, Dunărea săpându-și albia în calcare mezozoice. Peretii trec de 100 m înălțime, iar lățimea albiei nu depășește 500 m.

Din apele fluviului iese stânca Babacai, folosită în trecut de cei care vâneau vasele aflate în trecere prin defileu. În jurul acestei stânci s-au scris multe legende. Una dintre acestea spune că un voievod sârb și-ar fi legat de această stâncă soția necredincioasă, spunându-i “babo kaise” (caiește-te nevastă), după care ar fi parasit-o. Aceasta și-a sfârșit zilele în chinuri, rugând vântul să sufle cu putere, pentru a le aminti tuturor nelegiuirea săvârșită de sotul ei.

Fortificațiile romane

Pe malul sârbesc, deasupra unei stânci, se ridică vechea cetate Golubac, menționată în cronicile încă din secolul al XIV-lea sub diverse denumiri: Golumbat, Golubaci, Cetatea Dracului ș.a. Aval de stânca Babacai, în peretele de calcar al malului românesc, se deschide gura unei peșteri, Gaura cu Musca. Această peșteră prezintă baraje de travertin, în spatele cărora se acumulează “laptele de piatră”, odontolite și stalactite. În abruptul din strâmțura Pescari – Alibeg se deschide peștera Gaura Chindiei II, rezervatie arheologică unde au fost descoperite urme de artă rupestră ce aparțin paleoliticului și neoliticului, dar și urme din perioada de locuire protodacică și dacică.

Trecând dincolo de zona cu praguri, apele fluviului patrund în bazinele Sichevita – Liubcova, unde și are gura de varsare paraul Oravita. Aici se află localitatea Berzasca, în vătra satului înălțându-se biserica cu hramul “Sf. Arhangheli”, monument de arhitectură, construită în stil baroc, la 1836, și totodată cea mai veche biserică românească din Clisura Dunării.

In aval de localitatea Cozia, Dunarea intra in al doilea sector calcaros din lungul defileului, cu cataracte ramase astazi pe fundul lacului de acumulare. Stancile si vegetatia forestiera imprima peisajului o imagine ce incanta privirea turistilor. In stancile de pe malul sarbesc sunt sculptate doua tabule – Tabula lui Tiberiu (33-34 d.Hr.) si Tabula lui Domitian (75-80 d.Hr.), care atesta legatura dintre fortificatiile construite de romani la granita de rasarit a imperiului, printr-un drum strategic ce lega gurile de varsare ale Dunarii cu Panonia. In aval, din apele Dunarii se ridica un pinten calcaros – Grebenul – alcatuit din roci stratificate de varsta mezozoica. Aici defileul prezinta latimi ce nu depasesc 400 m, ca urmare a apropierii peretilor Grebenului sarbesc si Cerna – varf. In continuare, fluviul intra in bazinetul svinita, cu o latime de pana la 2 km. Localitatea Svinita a fost stramutata pe un nou amplasament la sfarsitul deceniului sapte, pe coasta Muntelui Veligan, vechiul amplasament fiind acoperit de apele lacului de acumulare. Aici se vad iesind din apa turnurile cetatii Tri Cule (Tri Kule sau Triculi), ridicata in secolul al XVII-lea pentru a opri expansiunea otomana.

Pestera Veterani – odinioara sanctuar al lui Zamolxis

Dupa confluenta cu paraul Plavisevita, Dunarea intra in cel de-al treilea sector de ingustare, Cazanele Mari, flancat de abrupturile calcaroase ale Ciucarului Mare (316 m) si ale vecinului sau sarbesc, Veliki Strbac (768 m). Peretii Cazanelor Mari au inaltimi de peste 200 m, iar latimea medie a albiei este de 150 m. In peretii Ciucarului Mare se deschid mai multe guri de pestera, dintre care doua sunt mai importante, Gura Ponicovei si Veterani. Pestera Gura Ponicovei prezinta mai multe niveluri de galerii, cele inferioare fiind active. Dintre galeriile fosile, cea mai spectaculoasa este Galeria Concretionara, precum si Sala Coloanelor. Aici, apa si timpul au creat stalactite si stalagmite de forme si marimi diferite, domuri si coloane, podeaua de calcita alba, gururi, perle de caverna, draperii etc. Tot in aceasta pestera au fost gasite oase de urs si de hiena de pestera, precum si de cultura halstattiana.

Pestera Veterani este cunoscuta din timpuri stravechi, fiind consacrata de daci drept sanctuar al zeului Zamolxis. In acest areal al Cazanelor Mari se dezvolta o flora diversificata, cu elemente central si est-europene, dar si elemente submediteraneene, endemisme si relice iubitoare de caldura si uscaciune, dintre cele care au supravietuit epocii glaciare. Se remarca o serie de arbusti, precum liliacul, carpinita, artarul banatean, mojdreanul, scumpia, dar si numeroase alte varietati de stanjenei, campanule, lalele si ferigi, ce si-au gasit adapost in stancariile neospitaliere ale defileului.

Dincolo de Cazanele Mari, apele fluviului patrund in micul bazinet Dubova, ce are forma unui golf cu aspect semicircular. In aval de Dubova, Dunarea patrunde in Cazanele Mici, formate din Ciucaru Mic (313 m), pe stanga, si Mali Strbac (626 m), pe dreapta, masive calcaroase de varsta mezozoica. In acest sector, cu o lungime de circa 3,6 km, albia atinge cea mai mica latime din defileu, 150 m. Peretii verticali ai Ciucarului Mic au un aspect ruiform, pe politele calcaroase facandu-si loc tufarisuri de liliac salbatic, carpinita si scumpie. In aval, peretele de calcar al Ciucarului Mic este spintecat de paraul Mraconia, un mic golf al lacului patrundand pe Valea Mraconiei spre amonte.

Dunarea la “Portile de Fier”

Aval de confluenta Mraconiei cu Dunarea, apele fluviului patrund intr-o zona larga, cu relief domol, alcatuit din granite de Ogradena, pe malul sarbesc fiind taiata in piatra “Tabula Traiana” si o portiune din vechiul drum roman, inceput de Tiberiu, in anul 33 d.Hr., si terminat de Traian, in anul 105 d.Hr., ca o necesitate pentru cucerirea Daciei.

Dupa confluenta cu paraul Ieselnita, apele fluviului patrund in bazinetul larg al Orsovei. Acesta are aspectul unui golf, format la gura de varsare a raului Cerna in Dunare, favorizand dezvoltarea orasului, constructia portului si a santierului naval. Vechiul oras a ramas sub apele lacului, cel nou fiind ridicat pe malul drept al golfului. Tot in dreptul gurii de varsare a Cernei, inainte de construirea lacului de acumulare se afla insula Ada – Kaleh, cu cetatea omonima, care ulterior a fost stramutata pe insula Simian, aval de barajul de la Gura Vaih. Orsova este si un punct de plecare pentru turistii care vor sa cunoasca frumusetile defileului si ale Muntilor Banatului, atat pe sosea, cat si pe apa, cu ajutorul vaporaselor de croaziera.

Apele Dunarii isi continua drumul pana la barajul de la Gura Vaih, unde pun in miscare turbinele hidrocentralei “Portile de Fier”. In urma construirii barajului, ce serveste si pentru traficul rutier, au fost rezolvate problemele de navigatie ce existau in sectorul de defileu, datorita ridicarii nivelului apei. Barajul este prevazut cu doua ecluze, una in sectorul romanesc, iar cealalta in sectorul iugoslav, fapt ce asigura navigatia dinspre aval spre amonte si invers. Construita si folosita in comun de Romania si Iugoslavia, hidrocentrala are o putere instalata de 2100 MW. Aval de hidrocentrala, apele batranului fluviu se indreapta nestingherite spre Marea Neagra, locul lor de varsare, unde a luat nastere o grandioasa delta, cu adevarat fara seaman in peisajul european.